

корекції та подальшого відтворення процесу навчання; по-друге, інформатизація технології навчання буде спрямована на всі її компоненти, а не лише на впровадження комп'ютерних засобів; по-третє, інформатизація технології навчання буде зорієнтована не лише на потреби та специфіку змісту конкретної навчальної дисципліни, а передовсім на розвиток особистості здобувача освіти.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Буров О. Ю. Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців, методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2020. Вип. 55. С.11–22.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: моногр. Київ: Атіка, 2009. 684 с.
3. Ничкало Н. Г., Лазаренко Н.І., Гуревич Р.С. Інформатизація та цифровізація суспільства в XXI столітті: нові виклики для закладів вищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», Вип. 60. С. 17–29.
4. Соколюк О. М. Інформаційно-освітнє середовище навчання в умовах трансформації освіти. Наукові записки. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Кропивницький: КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 12 (II). С. 48–55.

Павловський Ю. В.

канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Лузгінов О. В.

магістрант,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ПОНЯТІЙНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЇ «ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ»

Дослідження творчості, як наукового предмету і психолого-педагогічного напрямку, креативності та творчого потенціалу особистості здавна цікавила вчених різних галузей знань. Феномену творчості, закономірностям прояву творчих здібностей на різних етапах еволюції людини, способам діагностики та розвитку творчого потенціалу приділялось чимало уваги у психолого-педагогічній науці. Зокрема, цим питанням присвячені численні наукові праці вітчизняних (Л. Виготський, І. Волощук, С. Костюк, В. Моляко, В. Рибалка, В. Романець та ін.) і зарубіжних (З. Фройд, К. Роджерс, К. Юнг, Г. Айзенк, Д. Гілфорд, Е. Торренс та ін.) учених у галузі психології та педагогіки [1 – 3].

Аналіз досліджень показав, що «творчий потенціал особистості» як категорія почала вживатися лише з 90-х рр. ХХ ст. Нагадаємо, що в філософському сенсі потенціал – це джерело, можливість, засіб, запас, який може бути використаний людиною для розв'язання певних проблем або досягнення конкретної мети [4]. У психології потенціал особистості – це рівень формування її психічних властивостей та якостей, які в сукупності є резервом для підвищення ефективності діяльності, подальшого розвитку та творчого прояву [2]. Потенціал конкретизує в собі розумові здібності людини, починаючи від психічних властивостей та закінчуючи професійними навичками й особистими психофізіологічними ресурсами. Щодо творчості, потенціал передбачає наявність індивідуальних якостей, котрі забезпечують розвиток особистості, а також створення якісно нових соціально значущих об'єктів духовної та матеріальної культури. Крім того, з погляду філософії, творчість – це найдавніша категорія діяльності та спосіб існування всього людства [5]. Це багатогранне суспільне явище доволі складно схарактеризувати, тому його дослідження уможливило застосування різних методологічних підходів. Незважаючи на тяглість і різнобічність наукових пошуків, творча діяльність донині залишається одним із найменш вивчених психолого-педагогічних явищ, що

викликає численні та палкі дискусії у науковому середовищі. Логічно, що одним із проблемних питань залишається дослідження творчого потенціалу особистості, способи його розкриття, стимулювання та розвитку.

Автори численних теорій творчості у різний спосіб трактують категорію «творчий потенціал особистості» (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Тлумачення категорії «творчий потенціал особистості» різними вченими

Автор, або група авторів	Загальна структура творчого потенціалу
Богоявленська Д. Б.	Дар присутній у кожній людині, динамічне інтегративне особистісне утворення. Творчість як форма інтелектуальної активності [1; 2].
Гінецинський В.І., Каган М.С., Кір'якова О.В.	Комплекс задатків, відпрацьовані уміння та навички, які реалізується у відповідній сфері діяльності [6].
Довгань О.О., Ніколко В.М.	Міра можливостей при самореалізації у творчій діяльності [6].
Анісімов О.С., Давидов В.В., Плихотніков Г.Л.	Рівень розвитку актуальних умінь та навичок, які сприяють творчості [2; 6].
Моляко В.О.	Інтегративна властивість особистості, готовність і здатність до саморозвитку, яка може бути прихована від самого носія цієї властивості [1; 2].
Гілфорд Дж., Торренс П., Дружинін В., Воллаха М., Коган Н.	У структурі творчого потенціалу виділяють креативність як універсальну складову здатності до творчості [2; 7].
Петров К.В.	Головними чинниками творчого потенціалу вважає навчально-пізнавальну мотивацію, мотивацію до творчості, мотивацію до саморозвитку [6].

На наш погляд, найбільш узагальнену і доповнену іншими авторами теорію творчості сформулював відомий американський психолог Дж. Гілфорд. Він уважав, що креативність і творчий потенціал є тими здібностями, які в комплексі з іншими рисами характеру людини сприяють розвитку її творчого мислення [2]. Е. Торренс доповнив теорію Гілфорда, виділивши чотири параметри креативності: 1) легкість – швидкість виконання текстових завдань; 2) гнучкість – переключення з різних класів об'єктів у процесі формулювання відповідей; 3) оригінальність – мінімальна частота відповіді, яка зустрічається у досліджуваній репрезентативній вибірці; 4) точність – чітке виконання тестових завдань [1].

Поштовхом до вивчення креативності слугував той факт, що при дослідженнях людського інтелекту не було виявлено кореляцій при виконанні інтелектуальних тестів і розв'язанні проблемних ситуацій [7]. Перші тести для дослідження креативності були розроблені у 50-х рр. ХХ ст. співробітниками Каліфорнійського університету на чолі з професором Дж. Гілфордом. Ці тести отримали назву – південно-каліфорнійські тести дивергентної продуктивності. Використання психодіагностичних методик вивчення перебігу та результатів творчої діяльності дозволяє проводити дослідження ефективності впроваджених програм, скерованих на розвиток творчих здібностей. Як показує практика,

систематичне застосування творчих завдань і тестів є найбільш ефективним інструментом розвитку творчого потенціалу особистості.

Аналіз наукових джерел дозволив з'ясувати, що творчість є процесом діяльності людини зі створення оригінальних духовних або матеріальних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей і закономірностей для задоволення людських потреб, натомість креативність – це здатність людини до створення незвичайних ідей, оригінальних рішень, привнесення чогось об'єктивно чи суб'єктивно нового в життя. На сьогодні відсутня єдина думка щодо визначення та змісту поняття «творчий потенціал особистості». Однак дослідники цієї проблеми сходяться в одному – творчий потенціал є здатністю людини до творчої діяльності та самореалізації через цю діяльність. Отже, творчий потенціал особистості нами розглядається як передумова реалізації творчої діяльності, кінцевим результатом якої є продукт, що володіє певною об'єктивною або суб'єктивною новизною. Відтак про реальні творчі можливості особистості можна об'єктивно судити на основі виконуваної творчої діяльності й отриманих оригінальних творів.

Список використаних джерел

1. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посіб.: Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
2. Костюк С.Й. Психологія творчості: курс лекцій. Мукачево: МДУ, 2018. 146 с.
3. Романець В. А. Психологія творчості: навч. посіб. 3-тє вид. Київ: Либідь, 2004. 288 с.
4. Біла І.М. Психологія дитячої творчості: Київ: Фенікс, 2014. 137 с.
5. Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В.І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
6. Лебединський Е.Б. Психологічні особливості розвитку творчого потенціалу підлітків в умовах рекреації. Наука і освіта. 2014. №12. С. 17-22.
7. Москальова А.С., Москальов М.В. Методи психодіагностики в навчально-виховному процесі: навч. посібник. Київ. 2014. 360 с.

Пагула М. В.

канд. пед. наук, доцент,

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Стецько В. І.

аспірант,

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Стрімкі перетворення в сучасному соціумі пов'язані з швидкою зміною та розвитком сучасних виробничих технологій, поширення новітніх технологій та інтелектуалізації праці призводять до кардинальних змін на вітчизняному ринку праці, що проявляється в різкій переорієнтації з одних провідних галузей професійної діяльності на інші та потребує удосконалення процесу підготовки в закладах професійно-технічної освіти (ЗПТО) компетентних, мобільних та конкурентоспроможних фахівців. Такий стан речей насамперед вимагає забезпечення належної професійної адаптації майбутніх кваліфікованих працівників до обраної професії у процесі їх фахової підготовки в ЗПТО.

Суть поняття «адаптація» є достатньо універсальним та відображає можливість пристосуватися (адаптуватися) до певних умов. Відповідно, суть поняття «професійна адаптація» учнів ЗПТО передбачає не тільки їх підготовку до реальних умов їх подальшої професійної діяльності, а також формування та розвиток у них внутрішніх стимулів до власного професійного саморозвитку, знаходження та розуміння сенсу в своїй професійній діяльності.